

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 34/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä lokakuuta 2005 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 164/2005 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 50/2005 vp ja TyVL 16/2005 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Marja Merimaa, johtaja Matti Pukio, lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen, hallitusneuvos Päivi Kerminen ja ylitarkastaja Sari Alho, työministeriö
- neuvotteleva virkamies Carin Lindqvist-Virtanen, hallitussihteeri Anne Kumpula ja hallitussihteeri Kirsi Päivänsalo, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Arto Sulonen, sisäasiainministeriö
- ylijohtaja Matti Heikkilä, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
- etuuspäällikkö Suvi Onninen, Kansaneläkelaitos

- läänin sosiaali- ja terveysneuvos Esa Ellala, Etelä-Suomen lääninhallitus
- varatoimitusjohtaja Timo Kietäväinen ja kehityspäällikkö Sirkka-Liisa Karhunen, Suomen Kuntaliitto
- professori Veli-Matti Ritakallio, Turun yliopisto
- tutkimusjohtaja Heikki Räsänen, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- johtaja Heikki Hiilamo, Kirkkohallituksen diakonia ja yhteiskuntatyö
- osastopäällikkö Kirsi Vainikainen, Pohjois-Savon TE-keskus
- työvoimaohjaaja Helena Määttä, Kuopion työvoimatoimisto
- toimistonjohtaja Olli Vihanta, Virtain työvoimatoimisto
- sosiaalisen ja taloudellisen tuen päällikkö Leila Palviainen, Helsingin kaupunki
- sosiaalityön johtaja Ritva Karinsalo, Hämeenlinnan kaupunki
- henkilöstöjohtaja Mauri Temisevä, Joensuun kaupunki
- osastopäällikkö Pentti Kurula, Järvenpään kaupunki, sosiaalipalvelut
- sosiaalityöntekijä Arja Iho, Raision kaupunki, aikuissosiaalityön yksikkö
- johtava sosiaalityöntekijä Niina Vuoristo ja erityissosiaalityöntekijä Leila Rauvola, Turun kaupunki, sosiaalikeskus
- asiantuntija, OTK Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto ry

- koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiantuntija Saana Siekkinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- työmarkkina-asiamies Merja Berglund, Suomen Yrittäjät
- asiamies Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- projektikoordinaattori Jukka Lindberg, Talentia
- toimitusjohtaja Arto Havo, Parik-säätiö
- puheenjohtaja Lilli Autti, Sosiaaliamiehet ry.

Lisäksi Amiedu on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia, työttömyys-turvalakia, toimeentulotuesta annettua lakia, kuntien valtionosuuslakia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia.

Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusta on tarkoitettu yhtenäistää. Työmarkkinatuen rahoitusta muutettaisiin paikallisten toimijoiden, erityisesti kuntien kannustamiseksi tehokkaaseen työttömyyden hoitoon. Työmarkkinatuen rahoitus määräytyisi työmarkkinatuen perusteella ja tuen keston perusteella. Jos henkilölle on maksettu työmarkkinatukea yli 500 työttömyyspäivältä, työttömyysaikaisen työmarkkinatuen rahoittaisivat sen jälkeen valtio ja kunta puoliksi. Muille työttömille maksettavasta työttömyysaikaisesta työmarkkinatuesta, työllistymistä edistävien toimenpiteiden aikaisesta työmarkkinatuesta ja ylläpitokorvauksista sekä työmarkkinatukimäärärahoista työnantajalle maksettavista tuista vastaisi edelleen valtio.

Toimeentulotuen rakenne määriteltäisiin uudelleen jakamalla tuki perustoimeentulotukeen ja tarveharkintaiseen toimeentulotukeen. Toimeentulotuen rahoitusrakennetta muutettaisiin. Perustoimeentulotuen rahoitukseen osallistuisivat valtio ja kunta yhtä suurin osuuksin. Toimeentulotuen erityismenot kattavan tarveharkintaisen toimeentulotuen sekä ehkäisevän toimeentulotuen maksaisi edelleen kunta, ja valtio osallistuisi näihin kustannuksiin nykyiseen tapaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus-

järjestelmän puitteissa. Valtion rahoitus perustoimeentulotuesta aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettaisiin kunnille valtionosuutena, joka kattaa puolet perustoimeentulotuen toteutuneista kustannuksista.

Kunnille korvattaisiin rahoitusuudistuksesta aiheutuvat lisämenot. Korvaus mitoitettaisiin kunnittain niin, että muutos toteutuu kuntien kannalta kustannusneutraalisti. Korvaaminen toteutettaisiin lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisia valtionosuuksia ja korottamalla verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen tasausrajaa. Lisäksi kuntakohtaisia vaikutuksia kompensoitaisiin valtionosuusjärjestelmän puitteissa.

Työvoimatoimistojen peruspalveluissa ehdotetaan otettavaksi käyttöön nykyistä olennaisesti tarkempi arvio työttömän työmarkkinatilanteesta, jossa selvitetään työttömän valmiudet avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen riski. Tietyn työttömyysajan jälkeen otettaisiin käyttöön erityinen aktiivikausi, jonka aikana sen piiriin tuleville työttömille tarjottaisiin mahdollisuus aktiivitoimenpiteisiin tehostetusti.

Työmarkkinatuen vastikkeellisuutta lisättäisiin. Pitkään työmarkkinatukea saanut henkilö menettäisi oikeutensa työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen kieltäytyessään, erotessaan tai joutuessaan erotetuksi työstä tai sellaisesta työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä, johon osallistuvalla on oikeus saada työmarkkinatukea ja ylläpitokorvausta.

Työnantajalle myönnettävät työllistämistuet uudistettaisiin ja tukien vaikuttavuutta lisättäisiin selkeyttämällä niiden myöntämisedellytyksiä. Yhdistelmätuki ehdotetaan erillisenä tukimuotona lopetettavaksi. Työvoimatoimisto myöntäisi työnantajalle yhtä tukimuotoa, palkkatukea, jonka suuruus, myöntämisedellytykset ja rahoitus voisivat vaihdella. Palkkatuki muodostuisi perustuesta sekä lisäosasta. Perustuki korotettaisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tasolle ja perustukea rahoitettaisiin nykyistä laajemmin työmarkkinatukimäärärahoista. Lisä-

osa olisi enintään 60 prosenttia perustuen määrästä. Lisäosalla tuettaisiin koulutuksen ja oppimisen yhdistämistä tuettuun työhön erityisesti yrityksissä. Palkattaessa vaikeasti työllistyviä työttömiä lisäosa olisi enintään 90 prosenttia perustuen määrästä. Kunnille maksettavan lisätuen ja yrityksille myönnettävän palkkatuen edellytyksiä lievennettäisiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2006 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esitys liittyy kiinteästi pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman tärkeimpiin työllisyystavoitteisiin ja pyrkimyksiin luoda edellytyksiä sille, että vuoteen 2011 mennessä voidaan saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste. Väestörakenteen muuttuessa on työurien pidentämisen lisäksi tärkeää vähentää työttömyyttä huolehtimalla työttömien osaamisesta ja työkyvystä niin, että luodaan edellytyksiä työttömien työnhakijoiden työllistymiselle avautuviin työpaikkoihin.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on tehostaa, selkeyttää ja aktivoida julkisen sektorin tukitoimia työllistymisen edistämiseksi sekä työllisyysasteen nostamiseksi. Erityinen huomio kiinnitetään pitkäaikaistyöttömien, vajaakuntoisten ja vammaisten sekä nuorten työllistymismahdollisuuksien parantamiseen sekä toimeentuloturvan kannustavan kokonaisuuden luomiseen.

Työmarkkinatuen painopistettä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti muutettavaksi passiivisesta tuesta aktiiviseen. Uudistus on perusteltu pitkäaikaisen työttömyyden ja toimeentulotukiriippuvuuden katkaisemiseksi. Uudistuksella pyritään aktivointiasteen nostamiseen erityisesti vaikeasti työllistyvien työttömien ryhmässä. Aktivointiaste on Suomessa EU-maihin verrattuna varsin alhainen. Merkittävä joukko työttömistä on ajautunut työmarkkinatuelle ilman,

että he juurikaan olisivat osallistuneet aktiivitoimiin. Tuen piirissä on noin 20 000 henkilöä, jotka ovat saaneet työmarkkinatukea yhtäjaksoisesti vuodesta 1994 alkaen, ja heistä vain 7 prosenttia on ollut missään aktiivitoimissa.

Lähtökohdiltaan uudistus vastaa Euroopan unionin työllisyysstrategiaa, jonka keskeisiä tavoitteita ovat pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisy, työttömien aktivointi ja etuusjärjestelmien painopisteen muuttaminen. Valiokunta toteaa, että kokonaisuutena uudistuksella tuetaan aktiivista työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa. Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset ovat eri toimijatahojen yhteistyötä tukevia ja syrjäytymisuhan alla olevan väestöosan elinoloja ja osallisuutta edistäviä.

Uudistuksen rahoitus

Uudistus toteutetaan yksittäisen kunnan kannalta kustannusneutraalisti lähtötilaan verrattuna. Kunnan menolisäyksen kompensatio toteutetaan valtionosuusjärjestelmän kautta korottamalla sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusprosenttia, nostamalla verotulotasauksen tasausrajaa ja lisäämällä yleiseen valtionosuuteen kuntakohtaisesti laskettu korjauserä. Rahoitusmalli tulee palkitsemaan niitä kuntia, jotka edistävät työllistymistä ja joilla työttömien aktivointiaste nousee keskimääräistä tavoitetta enemmän. Valtion rahoitusta toimenpiteiden tukemiseen lisätään kolmen vuoden siirtymäkau-

den jälkeen 100 miljoonalla eurolla, josta uutta rahaa on 36 miljoonaa euroa.

Valiokuntakäsittelyssä on käynyt selväksi, että valtaosassa kunnista ei ole valmistauduttu uudistuksen nopeaan voimaantuloon. Vaikeinta lain tavoitteiden toteuttaminen on kunnissa, joissa työttömiä ja vaikeasti työllistettäviä on paljon. On kuitenkin arvioitavissa, ettei kunnille ongelmia tuota niinkään rahoitusvastuiden muutos, vaan niiden sosiaali- ja terveyspalvelujen, kuntoutustoimien sekä kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen, joilla kunnan tulisi vastata työttömien uuden aktiivikauden täytäntöönpanoon.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää perustelutuna, että uudistuksesta kunnille aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisenä. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia kuntien menoihin seurataan erityisesti sen osalta, toteutuuko uudistus sillä tavoin kustannusneutraalisti kuin esityksessä on tarkoitettu. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Vähimmäisturvan rahoitusvastuun jako

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoituksen uudistamista. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei kannusta kuntia aktiivisuuteen työttömyyden torjunnassa, kun kunnat eivät osallistu työmarkkinatuen rahoitukseen. Aktiivinen toimenpiteiden tarjoaminen mahdollisissa kieltäytymistapauksissa päinvastoin aikaansaa kunnan toimeentulotukimenojen kasvua. Toisaalta aktiivitoimien vähäinen tarjonta pitää passiivisen työttömyysturvan piirissä myös henkilöitä, jotka eivät tosiasiaa ole työmarkkinoiden käytettävissä. Esitetty uudistus vähentää rahoitus- ja etuusjärjestelmiin sisältyviä vääriä ohjausvaikutuksia.

Kun kunta joutuu jatkossa rahoittamaan puolet vähintään 500 työttömyyspäivältä työmarkkinatukea saaneiden tuesta, liittyy uuteenkin järjestelmään vaara, että paikallisten toimijoiden intressi kohdistaa toimenpiteitä lyhyemmän aikaa työttöminä olleisiin tulee edelleen olemaan

vähäinen. Valiokunta korostaa, että kaikkien toimijoiden tulee määrätietoisesti pyrkiä katkaisemaan työttömyys mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarjota aktiivitoimia jo paljon ennen 500 työttömyyspäivän täyttymistä. Työttömyyden pitkittyminen heikentää suhteellisen lyhyelläkin ajalla oleellisesti henkilön työsaanti-mahdollisuuksia ja siten nostaa myös työllistymisen edistämiseen tarvittavien toimenpiteiden kustannuksia.

Rahoitusuudistus merkitsee perustoimeentulotuen rahoittamista sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmästä ja paluuta kustannuserusteiseen menojen korvaamiseen. Rahoitusjärjestelmä monimutkaistuu ja vaatii monen toimijan — kunnan, Kansaneläkelaitoksen ja lääninhallitusten — tietojen vaihtoa. Valtionosuus selvitysten ja ennakoiden käsittely vaatii lääninhallituksissa lisäresursseja, joista hallituksen esityksellä huolehditaan varaamalla lisää henkilöstöresursseja lääninhallituksille. Valiokunta pitää tärkeänä, että lääninhallitusten riittävästä resursoinnista huolehditaan myös jatkossa mahdollista lisätyötä vastaavasti.

Toimeentulotuen rahoitusuudistus merkitsee, että kuntien tulee kirjanpidossaan ja tilastoinnissaan luoda uudet järjestelmät erotellakseen perustoimeentulotuen ja täydentävän toimeentulotuen kustannukset. Tehtävä on uusi kunnan sosiaalitoimelle ja käytännössä se tulee verottamaan myös kuntien sosiaalityöntekijöiden työaika. Valiokuntakäsittelyssä on esitetty erityinen huoli siitä, etteivät kuntien atk-järjestelmät tule olemaan uudistuksen edellyttämässä kunnossa lain voimaantullessa. Valiokunta pitää huolta aiheellisena, koska järjestelmien keskeneräisyys näkyy pidentyvinä käsittelyaikoina ja viivästyttää toimeentulotukea hakevien tuen saantia. Monilla paikkakunnilla jonot sosiaalityöntekijän vastaanotolle ovat jo nyt liian pitkiä ja viiveet tuen saannissa asiakkaiden kannalta täysin kohtuuttomia. Valiokunta korostaa, että kunnissa tulee pikaisesti valmistautua lain voimaantuloon ja sosiaali- ja terveysministeriön tulisi ohjeistaa kuntia uudesta järjestelmästä selkeästi.

Toimeentulotuen kehittäminen

Hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus toimeentulotuen rakenteen uudistamiseksi yhtenäistää toimeentulotuen myöntämisperusteita valtakunnallisesti. Uudistuksella ei muuteta toimeentulotuen saamisen edellytyksiä eikä tuen määräytymisperusteita. Valiokunta korostaa, että toimeentulotuen kehittämisessä on nyt ehdotetun rakennemuutoksen ja rahoitusuudistuksen ohella kiinnitettävä huomiota tarveharkintaisen toimeentulotuen ja ehkäisevän toimeentulotuen käytön lisäämiseen sosiaalityön välineenä. Ensisijaisten etuuskien alhainen taso sekä eri etuuskien yhteensovitus ja maksatuksen viiveet näkyvät keskeisinä ongelmina toimeentulotuesta ja kuntien sosiaalitoimessa. Etuusjärjestelmä tuottaa moninkertaista asiakkuutta, aiheuttaa päällekkäistä työtä ja lisää etuuskien hallinnointia sosiaalitoimessa.

Valiokunta pitää tärkeänä toimeentulotuen uudistamista siten, että se voidaan palauttaa sosiaalityön työvälineeksi. Toimeentulotuen käyttöä sosiaalityön ammatillista harkintaa edellyttävänä tukimuotona tulee lisätä, koska siten voidaan ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä ja tukea myös pitkäaikaistyöttömien aktivointia.

Toimeentulotuen rakenteen ja rahoituksen uudistaminen sekä etuuskäsittelyn laajeneminen entisestään voi johtaa tilanteeseen, jossa toimeentulotukiasiakkaat eivät saa tarvettaan vastaavasti sosiaalityön palveluita edes nykyisessä laajuudessa. Koulutuksen saaneiden sosiaalityöntekijöiden puute lisää vaaraa, että tarveharkintaisen ja ehkäisevän toimeentulotuen käyttö kunnissa entisestään laskee.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että sosiaalityön asiakkaille säädetään palvelujen saatavuuskriteerit. Toimeentulotuki viimesijaisena turvan muotona tulee lain mukaan saada viivytyksettä. Sekä säännöksen perusteluissa että eduskunnan oikeusasiamiehen antamissa ratkaisuissa on pidetty vaatimuksena toimeentulotukiasian käsittelyä yhden viikon määräajassa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että toimeentulotukiasian käsittelyn määräajasta säädetään laissa, ja edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö valmistelelee asiasta esityksen eduskunnalle. Sa-

malla on syytä selvittää mahdollisuudet säätää lain tasolla sosiaalihuollon asiakkaan oikeudesta päästä palvelujen tarpeen arviointiin sekä saada tarvitsemansa palvelut määräajassa.

Työmarkkinatuen tason korjaaminen

Toimeentulotukea saavista kotitalouksista suurimmalla osalla on pääasiallisena tulonlähteenä työmarkkinatuki. Toimeentulotuen tarvetta voitaisiin ratkaisevasti vähentää korottamalla työmarkkinatukea tai lieventämällä sen verotusta. Työmarkkinatuen alhainen taso on johtanut siihen, että viimesijaisen turvan ollessa korkeampi työttömät joutuvat enenevästi hakemaan toimeentulonsa kahdesta eri järjestelmästä. Näin työmarkkinatuesta on kehittynyt pysyvä osa viimesijaista toimeentuloturvaa toisin kuin järjestelmää luotaessa oli tarkoitus.

Työmarkkinatukeen sisältyvä puolison tuloihin kohdistuva tarveharkinta on erityisen ongelmallinen, koska pienetkin puolison tulot vähentävät työmarkkinatukea, mikä siten saattaa kannustaa myös puolisoa jäämään työttömäksi. Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausunnossaan katsonut (PeVL 46/2002 vp), ettei tällainen tarveharkinta ole vaivatta sopusoinnussa perusoikeuksien yksilöllisen luonteen kanssa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toistaa aiemman kantansa puolison tuloihin kohdistuvan tarveharkinnan poistamisen tarpeellisuudesta.

Valiokunnan näkemyksen mukaan työmarkkinatuen tasoa suhteessa toimeentulotukeen tulee korjata. Valiokunta toistaa usein esiintuomansa kannan, että työmarkkinatuen tasoa tulee nostaa. Samalla on kuitenkin tarpeen huolehtia perustoimeentulotuen tasosta. Kun hyväksyttävä uudistus merkitsee näiden kahden etuuden rahoituksen yhtenäistymistä, on entistä epätarkoituksenmukaisempaa sekä asiakkaiden että järjestelmää hoitavien viranomaisten kannalta ylläpitää järjestelmää, joka aiheuttaa päällekkäisiä asiakkuuksia ja moninkertaista työtä. Työmarkkinatuen nostaminen poistaa toimeentulotuen piiristä huomattavan osan asiakkuuksista ja vapauttaa siten sosiaalityöntekijät lain vaatimaan varsinaiseen sosiaalityöhön ja aktiivitoimenpiteiden toteuttamiseen.

Valiokunta toteaa, että eri etuusjärjestelmät — asumistuki, työmarkkinatuki, toimeentulotuki sekä työmarkkinatuen verotus — muodostavat nykyisellään kokonaisuuden, jonka hallinnointi usean eri hallinnonalan kautta aiheuttaa tehottomuutta ja koordinaatio-ongelmia sekä asiakkaalle ennakoimattomuutta toimeentulon tasossa. Valiokunnan näkemyksen mukaan vähimmäisturvan järjestämisessä kokonaisuutena tulee päästä tehokkaampaan ja hallinnointikustannuksia vähentävään järjestelmään.

Työmarkkinatuen karenssi

Sosiaali- ja terveystoimiala pitää hyvänä ehdotettua erityistä uutta aktiivikautta, jonka aikana työnhakijalle tarjotaan palveluja ja toimenpiteitä tehostetusti. Aktiivikauden avulla voidaan osalle työttömistä tarjota paluumahdollisuus avoimille työmarkkinoille.

Työmarkkinatuen vastikkeellisuus lisääntyy käytännössä uuden aktiivikauden johdosta. Pitkään työmarkkinatukea saanut henkilö menettää oikeutensa työttömyysaikaiseen työmarkkinatueen kieltäytyessään, erotessaan tai joutuessaan erotetuksi työstä tai sellaisesta työvoimapolitiisesta toimenpiteestä, johon osallistuvalla on oikeus saada työmarkkinatukea ja ylläpitokorvausta. Työttömän oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatueen jatkuisi 500 työttömyyspäivän jälkeenkin siihen saakka, kunnes aktiivikauden kuuluva tarjous on tehty. Työmarkkinatuoikeuden menettäminen merkitsee työttömän jäämistä toimeentulotuen varaan, ja riski pitkittyvään toimeentulotukiriippuvuuteen on ilmeinen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että viiden kuukauden korvaukseton ajanjakso on verraten pitkä. Sen vuoksi perustuslakivaliokunnan mielestä lakiin on asianmukaista lisätä säännös työvoimaviranomaisten velvollisuudesta huolehtia siitä, että karenssijakson aikana on tosiasiallisesti saatavana työtä, koulutusta tai työvoimapolitiisia toimenpiteitä.

Sosiaali- ja terveystoimiala ehdottaa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ään lisättäväksi työvoimatoimistolle velvollisuuden toteuttaa yksilöidyn työnhakusuun-

nitelman sisältämiä toimenpiteitä tehostetusti työmarkkinatukioikeutensa menettäneen työttömän työllistämiseksi. Sosiaali- ja terveystoimiala korostaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin, että aktiivitoimia tarjottaessa tulee ottaa huomioon työmarkkinatuen saajan tosiasiallinen työkyky eikä tarjouksia tule tehdä sellaisista toimenpiteistä, joihin henkilöllä ei ole edellytyksiä osallistua.

Esityksen valmistelun yhteydessä on sovittu, että Sosiaali- ja terveystoimialan tutkimus- ja kehittämiskeskus tekee seurantatutkimuksen lain toteutumisesta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että seurannassa selvitetään uudistuksen vaikutukset asiakkaan asemaan. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus I*).

Työvoimapalvelujen parantaminen

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan käsitellyt uudistuksen edellyttämiä muutoksia työvoimatoimistojen toimintakulttuurissa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että heti työttömyyden alkuvaiheessa tehtävä nykyistä olennaisesti tarkempi arvio työttömän työmarkkinatilanteesta on tärkeä. Valiokunta toteaa kuitenkin, että kyseessä on erittäin haastava tehtävä ja sen kunnollinen toteuttaminen edellyttää paitsi työvoimatoimistojen henkilöstön perusteellista kouluttamista myös riittäviä resursseja, jotta työvoimatoimiston virkailijalla on riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia profiloinnin oikea-aikaiseen suorittamiseen. Edelleen valiokunta toteaa, että uudistus edellyttää toimivaa yhteistyötä työvoimatoimiston ja kunnan sosiaali- ja terveystoimien työntekijöiden kesken. Valiokunta korostaa toimivien yhteistyösuhteiden ja hyvien käytäntöjen sekä henkilöstön koulutuksen merkitystä uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että työttömällä työnhakijalla tulee olla oikeus saada työvoimatoimistolta yksilöllistä palvelua. Ehdotettu profilointijärjestelmä, joka tuottaa entistä parempaa tietoa työnhakijan valmiuksista ja mahdollistaa paremmin yksilöllisten osoitusten käytön, on työttömän kannalta hyvä asia. Tiedot-

tavaan työnvälitykseen siirtyminen on merkinnyt työttömälle usein vain kutsuja joukkotilaisuuksiin, jotka eivät välttämättä ole vastanneet työnhakusuunnitelmassa sovittua.

Laadukkailla ja hyvin saatavilla olevilla työvoimapalveluilla on monilla paikkakunnilla saatu aikaan hyviä tuloksia työllistämisessä. Tutkimukset osoittavat, että yksilöidyn työhönsoituksen tekemisellä on merkittäviä etuja vaihtoehtoihin menetelmiin nähden. Työhönsoituksen käyttö lisää työpaikan täytön todennäköisyyttä työvoimatoimiston työnhakijalla ja lyhentää rekrytointiprosessia. Tehokkaimpien menetelmien käyttö johtaa siihen, että virta pitkäkestoisempaan työttömyyteen ja siten työmarkkinatuen varassa elämistä merkitsevään pitkäaikais-työttömyyteen tyrehtyy aiemmin.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta korostaa työelämä- ja tasa-arvovaltiokunnan tavoin eri toimijoiden yhteistyön merkitystä. Vastuunjako työvoimaviranomaisten sekä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten välillä on myös syytä kehittää. Niihin pitkäaikaistyöttömiin, jotka hyötyisivät tehokkaammasta työkyvyn sosiaalisesta ja psyykkisestä arvioinnista, kuntoutuksesta ja psykososiaalisesta työstä aktivoinnin ohella tai sen sijasta, tulee kiinnittää huomiota nykyistä enemmän.

Työvoiman palvelukeskuksissa on saatu hyviä kokemuksia eri viranomaisten yhteistyöstä. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta pitää tärkeänä, että työvoiman palvelukeskuksissa kehitetään toimintamalleja, joilla varmistetaan psykososiaalisten palvelujen, kuten päihdehuollon palvelujen ja mielenterveyspalvelujen, järjestäminen asiakkaille aktivoinnin ohella tai sen sijaan. Valiokunta korostaa myös kunnan sosiaalitoimen toimintamallien kehittämistä uudistuksen toimeenpanon onnistumiseksi. Asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin sekä aktivointi- ja palvelusuunnitelmien tekoon tarvitaan lisää sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen osaamista ja henkilöstöresursseja.

Sosiaalisten yritysten ja kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksien edistäminen

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta pitää sosiaalista yritystoimintaa keskeisenä välineenä pyrittäessä vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Hallituksen esityksessä ei sosiaaliselle yritykselle myönnettäviin palkkatukiin esitetä muutoksia. Sosiaaliset yritykset saavat tukiuudistuksen jälkeenkin muita yrityksiä korkeampia ja pitkäkestoisempia tukia palkkatesaan vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä. Vajaakuntoiselle tuki voidaan myöntää uudelleen enimmäisajan jälkeen ilman tukijaksojen väliin jäävää työttömyyttä. Edelleensijoittamismahdollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että sosiaalinen yritys voi vajaakuntoisen ja pitkäaikaistyöttömän lisäksi edelleen sijoittaa myös tuella palkkaamansa vaikeasti työllistyvän.

Työministeriön pitämässä sosiaalisten yritysten rekisterissä on tällä hetkellä 31 yritystä, joihin on palkattu työllistämistuella 150 ja yhdistelmätuella 110 henkilöä. Valiokunta pitää tärkeänä, että työministeriö edistää sosiaalisten yritysten käynnistymistä yhteistyössä kolmannen sektorin, kuntien ja yritysten kanssa. Edelleen valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaaliin yrityksiin palkattaville vajaakuntoisille voitaisiin palkkatuki myöntää määräaikaisuuden sijasta toistaiseksi jatkuvana.

Työelämä- ja tasa-arvovaltiokunta on lausunnossaan käsitellyt kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksien parantamista. Työelämä- ja tasa-arvovaltiokunta pitää tärkeänä, että uudistusta toimeenpantaessa hyödynnetään täysimääräisesti mahdollisuus ottaa työnhaku- tai aktivointisuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden joukkoon kansalaisjärjestöissä tehtävä vapaaehtoistyö, esimerkiksi kuntouttavana työtoimintana tai työharjoitteluna. Edelleen työelämä- ja tasa-arvovaltiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää mahdollisuudet lieventää palkkatuen kestoon ja toistuvasti samalle henkilölle maksamiseen liittyviä ehtoja silloin, kun työnantajana toimii voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen palveluja tuottava yhteisö, kuten yhdistys tai urheiluseurat. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta pitää

työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan esittämiä toimenpiteitä kannatettavina.

Palkkatuen räätälöinti

Palkkatuen osalta esityksessä on monia keskeisiä parannuksia, kuten tukien yksinkertaistaminen, perustuen tason sitominen peruspäivärahan tasoon, pysyvän tuen mahdollisuus vajaakuntoiselle sekä palkkatuen lisäosan myöntämisen mahdollisuus määräaikaisiin työsuhteisiin myös yrityksille. Lisäksi palkkatuen saamisen edellytysnä oleva työmarkkinavalmiuksia parantavan koulutuksen nivominen lisäosan perusteeksi on selkeä parannus ja oikea suunta palkkatuen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Vajaakuntoisen osalta tuen myöntäminen edellyttää tuottavuuden aleneman suhteuttamista tarjolla olevaan työtehtävään.

Säännökset mahdollistavat yksilöllisesti räätälöidyn tuottavuuden alenemaa kompensoivan palkkatuen. Palkkatuen räätälöinti voi koostua sekä tuen kestosta että tuen tasosta. Tuen kesto voi vaihdella väleillä 0—10 kuukautta tai 0—24 kuukautta tai 24 kuukauden jakson jälkeen myönnetystä 0—24 kuukauden pituisista jaksoista. Tukitaso voi vaihdella perustuessa 0—23,52 euroon, lisäosassa 0—60 prosenttiin ja korkeimman korotetun palkkatuen lisäosassa 60—90 prosenttiin liukuvasti. Vaikka säännökset antavat sinänsä mahdollisuuden joustavuuteen, työvoimaviranomaiset käytännössä myöntävät melko kaavamaisesti kaikille saman tasoista ja -kestoista tukea huomioimatta yksilöllistä tuottavuuden alenemaa. Valiokunta korostaa, että tuen myöntämisessä tulee nykyistä enemmän käyttää mahdollisuutta tuen räätälöintiin yksilöllisesti ja ottaa huomioon yksilölliset tuottavuuden alenemat.

Työkyvyttömyyden määrittely

Pitkäaikaistyöttömien joukossa on henkilöitä, joiden työmarkkinakelpoisuuden ylläpitämisessä ei pitkän työttömyyden aikana ole onnistuttu. Työvoimahallinnon pitkäaikaistyöttömiin kohdistuvista toimenpiteistä huolimatta näitä henkilöitä on ollut mahdoton työllistää, vaikka työttömyys yleisesti on selvästi vähentynyt. Tutkimus-

ten mukaan työttömänä olo vähentää nopeasti henkilön työkykyä. Osa pitkään työttöminä olleista henkilöistä on tullut työeläkelainsäädännön mukaisilla edellytyksillä oikeutetuksi työkyvyttömyyseläkkeeseen, osa vuonna 2001 aloitettujen tehostettujen työkunnan selvitysten perusteella (ELMA-hanke). Lisäksi kertaratkaisuna on turvattu työttömyyseläkkeen suuruinen pysyvä toimeentulo oikeuttamalla vuosina 1941—1947 syntyneet erityisen pitkään työttöminä olleet henkilöt eläketukeen.

Työttömien joukossa on kuitenkin edelleen paljon niitä, jotka eivät työeläkelainsäädännön lääketieteellisesti painottuneen työkyvyttömyyskäsitteen mukaisesti ole työkyvyttömiä, mutta jotka myöskään eivät tosiasiallisesti ole työkykyisiä. Näitä työttömiä on runsaasti myös nuoremmissa ikäluokissa. Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytysnä kuitenkin aina on, että työkyvyttömyys aiheutuu sairaudesta, viasta tai vammasta.

Eläkelainsäädännön työkyvyttömyysmääritelmää tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan pyrkiä laajentamaan siten, että määrittelyssä voitaisiin ottaa huomioon tosiasialliseen työkykyyn vaikuttavat sosiaalipsykologiset tekijät. Tällaisten henkilöiden toimeentulon järjestäminen muun kuin työttömyysturvajärjestelmän kautta vapauttaisi heidät työnhakijoina olemisesta ja samalla vähentäisi työvoimahallinnon resurssien tarpeetonta käyttöä.

Työssäoloehdon karttuminen

Voimassaolevan lain mukaan henkilölle, joka työskentelee yhdistelmätuella, karttuu työssäoloehtoon luettavaa työtä puolet työskentelyviikkojen lukumäärästä. Vastaava säännös tulisi jatkossa koskemaan työtä, johon työnantaja on saanut korkeinta korotettua palkkatukea. Palkkatuella tuettu työ kartuttaa kokonaisuudessaan työssäoloehtoita kuten nykyisinkin. Tukityössä olevan henkilön kannalta sinänsä on epäoikeudenmukaista, että saman työnantajan palveluksessa samaa työtä tekevä ja samaa palkkaa saava henkilö kartuttaa erilaisilla ehdoilla oikeutta ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan tai peruspäivärahaan. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huo-

miota siihen, että korkein korotettu palkkatuki rahoitetaan edelleen henkilön omasta sosiaaliturvasta ja työllisyysmäärärahoista, kuten yhdistelmätki nykyäänkin. Työmarkkinatuesta voidaan rahoittaa työllistämistukia vain silloin, kun henkilö olisi työttömänä ollessaan oikeutettu työmarkkinatukeen. Näin työssäoloehdon muutos merkitsisi tukityöllistämisen keston lyhentymistä.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että korkein korotettu palkkatuki ei edellytä, että työaika olisi vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta. Näin työssäoloehdon lieventämisellä saattaisi olla vaikutusta myös siihen, että vajaa-aikaista tukityötä kunnassa käytettäisiin keinona työttömän palauttamiseksi valtion rahoitusvastuulla olevan tuen piiriin ilman tarkoitustakaan edistää pysyvää työllistymistä. Työssäoloehdon lieventäminen lisäisi myös työnantajien, palkansaajien ja työttömyyskassojen maksurasitusta.

Valiokunta pitää työssäoloehdon lieventämistä perusteltuna, mutta katsoo, että sen toteuttamiseksi tulee selvittää, miten pitkäkestoisia tukia jatkossa voitaisiin rahoittaa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa selvittää mahdollisuudet työttömyysturvalain työssäoloehdotusta koskevien säännösten muuttamiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta

5 luvun 1 §. Työnhakusuunnitelman laatiminen. Pykälän 2 momentin mukaan työmarkkinatuen lakkauttamisen yhteydessä työnhakijan kanssa laadittua uudistettua yksilöityä työnhakusuunnitelmaa on tarkistettava. Perustuslakivaliokunnan mielestä on asianmukaista lisätä lakiin säännös työvoimaviranomaisten velvollisuudesta huolehtia siitä, että karensisjakson aikana on tosiasiallisesti saatavana työtä, koulutusta tai työvoimapolitiittisia toimenpiteitä.

Voimassa olevan lain 5 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan yksilöidyn työnhakusuunnitelman tulee aina sisältää työttömän haettavaksi työpaikkoja, koulutuspaikkoja, työvoimapolitiittisia toimenpiteitä taikka terveydentilan tai työkyvyn selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Lakiehdotuksen 3 luvun 3 §:n 4 momentin mukaan työvoimatoimiston on tehostettava palvelujaan työttömyyden pitkittyttyä tai sen uhatessa pitkittyä.

Jotta työmarkkinatukioikeutensa menettänyt työtön saatettaisiin samaan asemaan työvoimatoimiston palvelujen ja tosiasiallisten työllistymismahdollisuuksien suhteen kuin muut työnhakijat, pykälän 2 momenttiin lisättäisiin työvoimatoimistolle velvollisuus toteuttaa mainittuja tehtäviään tehostetusti työmarkkinatukioikeutensa menettäneen työttömän työllistämiseksi.

7 luvun 4 §. Valtion virastolle tai laitokselle osoitettavat määrärahat. Pykälän 1 momentin viittauksiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen korjaus ja jäljempänä 11 §:ään ehdotettavista muutoksista johtuvat muutokset.

7 luvun 11 §. Työllistämistuen kesto. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten säännökset työllistämistuen 10 kuukautta pidemmästä enimmäisajasta sekä työllistämistuen myöntämisestä uudelleen saman henkilön työllistämiseen otettaisiin lakiin ja lakiesityksessä ehdotettu valtuus säätää niistä valtioneuvoston asetuksella poistettaisiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työnsuunnittelijan palkkaamiseksi myönnettävän palkkatuen enimmäisajasta. Työnsuunnittelijalla tarkoitetaan tuella palkattua, jonka tehtävänä on valtion virastossa tai laitoksessa, kunnassa, yhdistyksessä tai säätiössä suunnitella ja järjestää muille työttömille sopivia koulutus- ja työpaikkoja sekä työllistymistä edistäviä muita toimenpiteitä. Asiasisällöltään säännös vastaisi julkisesta työvoimapalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1344/2002) 2 §:n 4 kohtaa ja 25 §:n 1 momenttia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin osa-aikailisän enimmäisajasta ja osa-aikailisän myöntämisestä uudelleen sitä enimmäisajan saaneelle.

Asiasisällöltään säännös vastaisi julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1346/2002) nykyistä 18 §:ää. Osa-aikaisän 12 kuukauden enimmäiskesto vastaisi edelleen vuorotteluvapaan enimmäiskestoa (359 vuorokautta).

Palkkatuen myöntämisestä uudelleen säädetäisiin 6 ja 7 momentissa. Enimmäisajan täytymisen jälkeen henkilö voitaisiin 6 momentin mukaan palkata uudelleen tuella aikaisintaan silloin, kun hän ollut kuuden kuukauden aikana vähintään viisi kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Tältä osin ehdotettu säännös vastaa asiasisällöltään julkisesta työvoimapalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 25 §:n 2 momenttia.

Sellaisen vajaakuntoisen palkkaamiseksi, jonka yksilöllinen työkyky aleneminen edellyttää räätälöityä tukea, mahdollistettaisiin nykyistä pitkäkestoisempi, jopa pysyvä palkkatuki. Viiden kuukauden työttömyysvaatimusta ei sovellettaisi vajaakuntoisen työllistämiseksi. Palkkatukea voitaisiin myöntää uudelleen välittömästi, jos henkilön tuottavuuden arvioidaan jatkopäätöstä tehtäessä edelleen olevan alentunut kyseiseen työtehtävään asianmukaisesti todetun vian, vamman tai sairauden johdosta. Lisäksi edellytettäisiin, että tuen jatkaminen on tarkoituksenmukaista ottaen erityisesti huomioon vajaakuntoisen muut työllistymismahdollisuudet.

Lakiehdotuksen mukaan korkein korotettu palkkatuki korvaisi nykyisen yhdistelmätuen. Pykälän 7 momentiksi ehdotetaan säännöstä korkeimman korotetun palkkatuen myöntämisestä uudelleen, kun sitä on aiemmin maksettu 2 momentin mukainen enimmäisaika tai kun sitä on maksettu sosiaaliselle yritykselle 3 momentin 3 kohdan mukaisen enimmäisaika. Korkeimman korotetun palkkatuen enimmäisajan laskentaa koskeva asiasisällöltään vastaava säännös on kumottavassa työttömyysturvalain 9 luvun 7 §:n 3 momentissa.

Voimaantulosäännös. Pykälän 4 momentissa on soveltamissäännös, joka koskee muussa lainsäädännössä olevia viittauksia yhdistelmätukeen ja

työnantajalle myönnettävään työllistämistukeen. Lainsäädännössä (esimerkiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain 1 §) viitataan kuitenkin lisäksi yhdistelmätuella työllistämiskelpoiseen henkilöön, josta säädetään työttömyysturvalain 9 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, jotka lainkohdat kumotaan. Vastaava säännös olisi vastaisuudessa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:n 1 momentin 12 kohdassa. Soveltamissäännökseen ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva täydennys.

2. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

8 luvun 4 a §. Työmarkkinatukioikeuden lakikauttaminen. Pykälän 1 momentin 3 kohtaan ehdotetaan perustuslakivaliokunnan lausunnon mukainen työstä tai koulutuksesta erottamista koskeva täsmennys.

14 luvun 3 §. Pykälän otsikko muutetaan perustelutekstiä vastaavaksi.

14 luvun 3 d §. Pykälän otsikko muutetaan, koska lakiehdotuksessa pykälän otsikko on sama kuin luvun otsikko. Pykälän 2 momentista on poistettava siihen erehdyksessä kahteen kertaan jäänyt teksti.

3. Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

5 c §. Valtionosuuden vahvistaminen. Pykälässä säädetään kunnille perustoimeentulotuen rahoittamiseen suoritettavasta valtionosuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan perustoimeentulotuen kustannukset ilmoitetaan sen suuruisina kuin ne ovat perustoimeentulotukeen kohdistuvina, varainhoitovuonna toimeentulotuen takaisinperinnässä kertyneillä erillä vähennettyinä. Pykälän sanamuoto ei sisällä ohjetta siitä, miten takaisinperinnässä saadut erät kohdennettaisiin valtionosuusselvitystä annettaessa perustoimeentulotukeen ja täydentävään toimeentulotukeen. Sosiaali- ja terveysministeriön on syytä antaa asiasta ohjeet kunnille, jotta kohdentamiseen liittyviä käytännön ongelmia vältettäisiin.

Tietyille maahanmuuttajille maksettava toimeentulotuki korvataan kunnille kokonaan valtion varoista kolmen vuoden ajalta. Korvauksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston päätöksessä pakolaisista ja eräistä muista maahanmuuttajista sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta (512/1999, 4 ja 9 §). Kun valtio korvaisi jatkossa puoliksi perustoimeentulotuen kustannukset kunnille, pitää huolehtia siitä, etteivät kunnat saa edellä mainittujen asiakasryhmien osalta korvauksia kahteen kertaan.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa todetaan, että valtionosuusselvitystä annettaessa perustoimeentulotuen kustannuksiin ei sisällytetä maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) nojalla valtion kokonaan korvattavaa toimeentulotukea.

4. Laki kuntien valtionosuuslain muuttamisesta

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys metsäverotuksen siirtymäkauden päättymisestä johtuviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön (HE 212/2005 vp). Esityksessä ehdotetaan, että metsäverotuksen uudistamisen siirtymäkauden päättymisestä kunnille aiheutuva verotulojen menetys kompensoitaisiin nostamalla vero-

tuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen tasausrajaa. Tasausrajaa tulee mainitun hallituksen esityksen perusteella nostaa 0,36 prosenttiyksiköllä, jolloin tasausraja nousee 91,86 prosenttiin. Edellä mainitun hallituksen esityksen ja valtiovarainministeriön selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 7 §:n 1 momenttia muutettavaksi.

5. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Lain 18 §:n 1 momenttia on muutettu eduskunnassa samaan aikaan käsittelyssä olevan hallituksen esityksen HE 88/2005 vp johdosta. Lain johtolauseetta tulee muuttaa, koska muutos tulee tehtäväksi edellä mainitun hallituksen esityksen yhteydessä hyväksytyyn lakiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystoimiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisesta työvoimapalvelusta 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1295/2002) 1 luvun 7 §:n 1 momentin 9—12 kohta, 3 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 luvun 1 §:n 2 momentti ja 6 §:n 3 momentti, 7 luvun 1—3 §, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 3 momentti, 7 §:n 4 momentti ja 9—12 §,

sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 6 §:n 3 momentti osaksi laissa 1050/2004, 7 luvun 3 ja 11 § osaksi laissa 1352/2003 ja 4 §:n 1 momentti laissa 944/2003, sekä

lisätään 3 luvun 3 §:ään uusi 4 momentti ja 7 lukuun uusi 9 a ja 12 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset7 §
(Kuten HE)

3 luku

Työvoimatoimiston palvelujen perusteet2 ja 3 §
(Kuten HE)

5 luku

Työnhakusuunnitelma

1 §

Työnhakusuunnitelman laatiminen

Yhdessä vaikeasti työllistyvän kanssa on laadittava uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma. Uudistettua yksilöityä työnhakusuunnitelmaa on viivytyksettä tarkistettava 3 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisten tehostettujen palvelujen tarjoamiseksi, jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla.

6 §
(Kuten HE)

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Valtion virastolle tai laitokselle osoitettavat määrärahat

Valtion virastolle tai laitokselle voidaan osoittaa määrärahoja työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkauskustannuksiin noudattaen, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 §:n 1—3 momentissa sekä 11 §:n 1, 2, 4 ja 6 momentissa palkkatuesta säädetään. Määrärahoista voidaan maksaa työntekijän palkkauskustannukset kokonaisuudessaan niiltä päiviltä, joilta työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa. Määrärahoista voidaan maksaa lisäksi muita työn järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia sen mukaan kuin valtioneuvosto työllisyysmäärärahojen alueellisen jaon yhteydessä päättää.

6, 7, 9, 9 a ja 10 §
(Kuten HE)

11 §

Työllistämistuen kesto

(1—3 mom. kuten HE)

Palkkatuki voidaan 1 momentista poiketen myöntää enintään 24 kuukaudeksi, jos valtion virasto tai laitos, kunta, yhdistys tai säätiö palkkaa tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä.

Osa-aikalisää voidaan myöntää samalle henkilölle kerrallaan enintään 12 kuukauden ajan. Enimmäisajan osa-aikalisää saaneelle voidaan myöntää uudelleen osa-aikalisää, kun hän on ollut kokoaikatyössä saman työnantajan palveluksessa vähintään 12 kuukautta. (Uusi)

Sen jälkeen, kun joku on ollut palkkatuella tuetussa työssä enimmäisajan yhden tai useamman työnantajan palveluksessa, häntä ei voida osoittaa uudelleen palkkatuella tuettuun työhön, ennen kuin hän on ollut viimeisten kuuden kuukauden aikana vähintään viisi kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa.

Vajaakuntoinen voidaan kuitenkin rajoituksen estämättä osoittaa uudelleen palkkatuella tuetun työhön, jos se on hänen alentunut työkykynsä ja muut työllistymismahdollisuutensa huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. (Uusi)

Korkeimman korotetun palkkatuen 2 momentissa ja 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen enimmäisaikojen laskenta aloitetaan alusta, kun tuella palkattu on:

1) tullut työttömyyspäivärahan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen; tai

2) saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä sen jälkeen kun hän on ollut työssä, jonka palkkauskustannuksiin on maksettu korkeinta korotettua palkkatukea tai tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista yhdistelmätukea. (Uusi)

12 ja 12 a §
(Kuten HE)

(1—3 mom. kuten HE)

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaiseen työnantajalle myönnettävään työllistämistukeen tai yhdistelmätukeen, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain mukaista vastaavaa tukea, jollei tästä laista muuta johdu. Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen työttömyysturvalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön, viittauksen on katsottava tarkoittavan myös tässä laissa tarkoitettua vaikeasti työllistyvää.

(5 mom. kuten HE)

2.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 7 luvun 6 § ja 11 §, 9 luvun 2 § ja 7 §:n 3 momentti, 11 luvun 7 § ja 11 § sekä 12 luvun 2 §, sellaisena kuin niistä on 9 luvun 7 §:n 3 momentti laissa 1353/2003,

muutetaan 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 ja 11 kohta, 5 luvun 4 §:n 4 momentti, 7 luvun 1 §:n 4 momentti ja 5 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 5 momentin 4 kohta, 4 §:n 1 momentti, 15 a § ja 14 luvun 3 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohta laissa 970/2003, 11 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 459/2005 ja 15 a § laissa 354/2004 sekä 14 luvun 3 § osaksi laissa 945/2003 ja osaksi mainitussa laissa 459/2005, sekä

lisätään 8 lukuun uusi 4 a §, 13 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti ja 14 lukuun uusi 3 a—3 d § seuraavasti:

1 luku	11 luku
Yleiset säännökset	Toimeenpanoa koskevat säännökset
5 § (Kuten HE)	1, 2, 4 ja 15 a § (Kuten HE)
5 luku	13 luku
Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset	Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset
4 § (Kuten HE)	6 § (Kuten HE)
7 luku	14 luku
Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset	Erinäisiä säännöksiä
1 ja 5 § (Kuten HE)	3 § <i>(Poist.) Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus</i> (Kuten HE)
8 luku	3 a—c § (Kuten HE)
Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset	3 d §
4 a §	Muita rahoitusta koskevia säännöksiä
<i>Työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen</i>	(1 mom. kuten HE)
Henkilön, joka on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitetun enimmäisajan täyttymisen vuoksi ja joka työttömyyspäiväraha-oikeuden päättymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 180 päivältä, oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta lakkautetaan, jos hän:	Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta ja maksamisesta, 3 a §:ssä tarkoitetun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle sekä <i>(poist.)</i> 3 b §:n 2 momentissa tarkoitetun maksuvalmiussuorituksen suorittamisesta. (3 mom. kuten HE)
1) kieltäytyy tai eroaa ilman pätevää syytä taikka hänet <i>omasta syystä</i> erotetaan työstä tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta;	Voimaantulosäännös (Kuten HE)
(2 ja 3 kohta kuten HE)	
(2 ja 3 mom. kuten HE)	

3.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan toimeentulotuesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1412/1997) 9 §:n 4 momentti,

muutetaan 6 ja 7 §, 11 §:n 2 momentin 2 kohta, 12 §:n 2 momentin 3 kohta, 15 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 11 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 49/2005, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a—5 d §, 7 a—7 c §, 9 a § sekä 24 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 a ja b §
 (Kuten HE)

7 c §

Täydentävä toimeentulotuki

5 c §

Valtionosuuden vahvistaminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

*Valtionosuusselvitystä annettaessa perustoi-
 meentulotuen kustannuksiin ei sisällytetä maa-
 hanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan-
 hakijoiden vastaanotosta annetun lain
 (493/1999) nojalla valtion kokonaan korvatta-
 vaa toimeentulotukea. (Uusi)*

*Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityis-
 menot, joita ovat*

1) lasten päivähoitomenot;

*2) muut kuin 7 a ja 7 b §:ssä tarkoitetut asu-
 misesta aiheutuvat menot; sekä*

*3) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista
 tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaa-
 miseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämise-
 ksi tarpeelliseksi harkitut menot.*

(2 ja 3 mom. kuten HE)

5 d—7 b §
 (Kuten HE)

9 a, 11, 12, 15 ja 24 §
 (Kuten HE)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

4.

Laki**kuntien valtionosuuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 7 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisena kuin niistä on 7 §:n 2 momentti laissa 1360/2001, sekä

lisätään lakiin uusi 12 b § seuraavasti:

7 §

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus

Kunnalle myönnetään verotuloihin perustuvaa valtionosuuden lisäystä (*tasauslisä*), jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on pienempi kuin 91,86 prosenttia euromäärästä, joka saadaan jakamalla kaikkien kuntien yhteenlasketut laskennalliset verotulot kuntien yhteenlasketulla asukasluvulla (*tasausraja*). Kunnan val-

tionosuuksiin lisätään tasauslisänä tasausrajan ja kunnan laskennallisen verotulon erotuksen mukainen euromäärä.

(2 mom. kuten HE)

12 b §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

5.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/1992) 18 §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 18 §:n 1 momentti laissa /2005, seuraavasti:

18 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia lain soveltamispiiriin kuuluvien henkilöiden työllistymiseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen ja taloudelliseen asemaan sekä vaikutuksia kuntien ja työvoimahallinnon toimenpiteisiin sekä viranomaisyhteistyöhön. Lisäksi eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan lain toteutukseen varattavien resurssien riittävyyttä sekä kuntien kustannusten kehitystä.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittää mahdollisuudet muuttaa työttömyysturvalain työssäoloehdon karttumista koskevia säännöksiä siten, että työnteko, johon työnantajalle maksetaan korkeinta korotettua palkkatukea, luetaan kokonaisuudessaan työntekijän työssäoloeseen.*

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Juha Rehula /kesk
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok (osittain)	Paula Risikko /kok
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Arto Seppälä /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Osmo Soininvaara /vihr
	Marjaana Koskinen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Pehr Löfv /r (osittain)	Raija Vahasalo /kok
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Erkki Virtanen /vas
	Aila Paloniemi /kesk	Tuula Väättäin /sd.
	Leena Rauhala /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Periaatteellisilta lähtökohdiltaan lakiesitys on oikeansuuntainen. Esityksellä pyritään saamaan pitkään työttömänä olleita henkilöitä takaisin työmarkkinoille. He muodostavat merkittävän työvoimareservin, ja on työvoimapolitiittisesti välttämätöntä saada tämä reservi käyttöön ohjaamalla heidät työmarkkinavalmiuksia parantavien toimenpiteiden piiriin ja täyttämään niitä työpaikkoja, jotka avautuvat suurten ikäluokkien eläköityessä. Parhaimmillaan esitys saattaisi myös parantaa työttömän omaa elämäntilannetta ja edistää hänen hyvinvointiaan. Valitettavasti hallituksen esitys ja sen saama muoto valiokunnan mietinnössä eivät turvaa näiden tavoitteiden saavuttamista, vaan johtavat työttömien osalta pahimmillaan jopa päinvastaiseen lopputulokseen. Lakiesityksen vuoksi työmarkkinatuella toimeentulotuelle voi pudota suuri määrä työttömiä. Tässä joukossa lienee myös niitä, jotka riittävän intensiivisellä ja yksilöllisellä tuella voisivat säilyä työmarkkinoilla. Tästä syystä esimerkiksi määräaikainen, oikeaan työsuhteeseen perustuva tuettu työ voisi olla paljon parempi vaihtoehto kuin työttömän statuksen menettäminen tilanteessa, jossa eläkeratkaisukaan ei ole mahdollinen.

Uudistuksen tavoitteena on kannustaa myös kuntia osallistumaan vaikeasti työllistyvien henkilöiden aktivoimiseen, koska rahoitusvastuu jakautuu 500 päivän jälkeen puoliksi valtiolle ja kunnalle, mikäli henkilö ei ole toimenpiteiden piirissä. Samoin perustoimeentulotuen rahoituksesta vastaisivat kunta ja valtio yhdessä. Kunnille aiheutuvat kustannukset luvataan kompensoida myös kuntakohtaisesti täysimääräisesti, mutta asiantuntijakuulemisen aikana tämän tavoitteen täyttymisestä esitettiin hyvin ristiriitaisia lausuntoja. Ei olekaan olemassa mitään varmoja takeita siitä, etteivät kunnat joutuisi tässä(kin) asiassa maksumiehiksi, mihin niillä ei missään tapauksessa ole varaa.

Esitimme valiokunnassa, että työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 4 momentti kumottaisiin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassa lausunnossa (TyVL 16/2005 vp) valiokunta toteaa, että sen "käsityksen mukaan lainsäädännön ei ilman erityisen painavia syitä pitäisi johtaa siihen, että saman työnantajan palveluksessa rinnakkain samaa työtä tekevät ja samaa palkkaa saavat henkilöt ovat täysin erilaisessa asemassa heille kertyvän työttömyysturvan suhteen riippuen siitä, kumman palkkaamiseen työnantaja on saanut suuremman valtion tuen. Valiokunta pitää tärkeänä, että työttömyysturva kohtelee tasa-arvoisesti palkanmaksun kannalta samassa asemassa olevia työntekijöitä." Tästä syystä valiokunta ehdotti yksimielisesti, että työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 4 momentti kumottaisiin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi myös, että momentin poistaminen lisännee ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavien määrää ja aiheuttaa siten korotuspainetta sekä työntekijöiden että työnantajien työttömyysvakuutusmaksuihin, mutta alenevan työttömyyden oloissa korotuspaine jäänee kuitenkin vähäiseksi. Valitettavasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö ei hyväksynyt sen enempää meidän kuin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnankaan esitystä tässä asiassa.

Esitimme myös, että työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, että saman pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohtien perusteella työmarkkinatuki voidaan keskeyttää vain, jos tarjottavia toimenpiteitä voidaan henkilön elämäntilanne huomioon ottaen pitää kohtuullisina. Lisäksi esitimme, että 2 momentin korvaukseton ajanjakso lyhennettäisiin viidestä kolmeen kuukauteen. Valiokunnan enemmistö ei hyväksynyt esityksiämme. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että pitkään työmarkkinatukea saanut henkilö menettää 2. lakiehdotuksen 8 luvun 4 a §:n mukaan oikeuden työmarkkinatu-

keen kieltäytyessään, erotessaan tai joutuessaan erotetuksi työstä tai työvoimapolitiisesta toimenpiteestä. Perustuslakivaliokunta ei pidä ehdotusta sinänsä perustuslain kannalta ongelmallisena, mutta katsoo, että viiden kuukauden korvaukseton ajanjakso on verraten pitkä. Sen vuoksi on valiokunnan mielestä asianmukaista lisätä lakiin säännös työvoimaviranomaisten velvollisuudesta huolehtia siitä, että karenssijakson aikana on tosiasiallisesti saatavana työtä, koulutusta tai työvoimapolitiisia toimenpiteitä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on puolestaan lausunnossaan todennut, että "...työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen on työttömän kannalta hyvin vakava toimenpide, joka voi monen työttömän kohdalla merkitä pysyvää toimeentulotuen varaan jäämistä. Tästä syystä valiokunta korostaa, että siitä päätettäessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että työttömälle tarjottu toimenpide on hänen työnhakusuunnitelmansa mukaisesti hänelle sopiva ja hänen työmarkkina-avunsa parantava ja että hänellä on tosiasialliset mahdollisuudet sen vastaanottamiseen. Eri-tyistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että toimenpide on työttömän käytettävissä olevien kohtuullisten kulkuyhteyksien päässä ja työttömälle on varattu kohtuullinen aika lapsenhoito-ym. velvoitteiden järjestämiseen ennen toimenpiteen alkua. Syrjäytymiskehitys voi vauhdittua entisestään ja johtaa täydelliseen luovuttamiseen, jos työtön kokee, että hänen työmarkkina-

tukioikeutensa lakkautetaan epäoikeudenmukaisin perustein". Valitettavasti perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan selkeät näkemykset eivät saattaneet valiokunnan enemmistöä suopeaksi esityksillemme.

Vielä esitimme, että lakia toimeentulotuesta muutettaisiin 9 a §:n osalta niin, että toimeentulotuen määrää tarkistettaisiin kansaneläkeindeksin sijasta työeläkelain 7 b §:ssä säädetyllä palkkakertoimella. Kansaneläkeindeksi on kaikkein "heikoin" sosiaaliturvan tarkistamisessa käytetyistä indekseistä ja seuraavaksi heikoin on työeläkkeissä käytettävä eläkeindeksi eli nin sanottu taitettu indeksi. Näiden indeksien käyttö jättää eläkkeitä ja muita etuuksia saavat ajan myötä muita heikompaan asemaan tulojen kehityksessä. Siksi olemme toistuvasti eri yhteyksissä esittäneet niiden vaihtamista oikeudenmukaisempiin indekseihin, ja siksi teemme sen johdonmukaisesti myös tässä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1., 4. ja 5. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisesti ja

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotukset

2.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 4 §:n 4 momentti, 7 luvun 6 § ja 11 §, 9 luvun 2 § ja 7 §:n 3 momentti, 11 luvun 7 § ja 11 § sekä 12 luvun 2 §, sellaisena kuin niistä on 9 luvun 7 §:n 3 momentti laissa 1353/2003,

muutetaan 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 ja 11 kohta, (*poist.*) 7 luvun 1 §:n 4 momentti ja 5 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 5 momentin 4 kohta, 4 §:n 1 momentti, 15 a § ja 14 luvun 3 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohta laissa 970/2003, 11 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 459/2005 ja 15 a § laissa 354/2004 sekä 14 luvun 3 § osaksi laissa 945/2003 ja osaksi mainitussa laissa 459/2005, sekä

lisätään 8 lukuun uusi 4 a §, 13 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti ja 14 lukuun uusi 3 a—3 d § seuraavasti:

<p style="text-align: center;">1 luku</p> <p style="text-align: center;">Yleiset säännökset</p> <p style="text-align: center;">5 § (Kuten StVM)</p> <p style="text-align: center;">5 luku</p> <p>Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset</p> <p style="text-align: center;">4 § (Kumotaan)</p> <p style="text-align: center;">7 luku</p> <p style="text-align: center;">Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset</p> <p style="text-align: center;">1 ja 5 § (Kuten StVM)</p> <p style="text-align: center;">8 luku</p> <p style="text-align: center;">Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiiset rajoitukset</p> <p style="text-align: center;">4 a §</p> <p style="text-align: center;"><i>Työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen</i></p> <p style="text-align: center;">(1 mom. kuten StVM)</p> <p><i>Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohtien perusteella työmarkkinatuki voidaan kuitenkin keskeyttää vain, jos tarjottavia toimenpiteitä voidaan henkilön elämäntilanne huomioon ottaen pitää kohtuullisina. (Uusi)</i></p>	<p>Henkilöllä, jonka oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu 1 momentin mukaisesti, on uudelleen oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta sen jälkeen, kun hän on ollut työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa huomioon otettavassa työssä, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa koulutuksessa tai 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa työvoimapolitiisessa toimenpiteessä vähintään <i>kolme</i> kuukautta.</p> <p style="text-align: center;">(4 mom. kuten StVM:n 3 mom.)</p> <p style="text-align: center;">11 luku</p> <p style="text-align: center;">Toimeenpanoa koskevat säännökset</p> <p style="text-align: center;">1, 2, 4 ja 15 a § (Kuten StVM)</p> <p style="text-align: center;">13 luku</p> <p style="text-align: center;">Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset</p> <p style="text-align: center;">6 § (Kuten StVM)</p> <p style="text-align: center;">14 luku</p> <p style="text-align: center;">Erinäisiä säännöksiä</p> <p style="text-align: center;">3, 3 a—d § (Kuten StVM)</p> <p style="text-align: center;">Voimaantulosäännös (Kuten StVM)</p>
--	--

3.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan toimeentulotuesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1412/1997) 9 §:n 4 momentti,

muutetaan 6 ja 7 §, 11 §:n 2 momentin 2 kohta, 12 §:n 2 momentin 3 kohta, 15 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 11 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 49/2005, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a—5 d §, 7 a—7 c §, 9 a § sekä 24 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 a—d, 6, 7, ja 7 a—c §
 (Kuten StVM)

(2 mom. *poist.*)

9 a §

11, 12, 15 ja 24 §
 (Kuten StVM)

Perusosan tarkistaminen

Voimaantulosäännös
 (Kuten StVM)

Toimeentulotuen perusosan määriä tarkistetaan siten kuin *työeläkelain (634/2003) palkkakertoimesta* säädetään *työeläkelain 7 b §:ssä*.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2005

Erkki Virtanen /vas
 Leena Rauhala /kd

Yhdyn vastalauseeseen 2. lakiehdotuksen 8 luvun 4 a §:n osalta.

Osmo Soininvaara /vihr

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksen mukaan kotikunta vastaa 50 prosentista työmarkkinatuen kustannuksista, jos henkilö on saanut työmarkkinatukea yli 500 päivää. Tämän tarkoituksena on motivoida kuntia työttömyyden vähentämiseen kuntansa alueella. Tavoite on hyvä, mutta kunnat voivat vaikuttaa työttömien määrään myös asuntopolitiikan keinoin. Jo nyt Helsingin seudulla moni kunta on tosiasiallisesti lopettanut kokonaan sosiaalisen asuntotuotannon. Vaarana on, että laki tässä muodossa kohtelisi epäoikeudenmukaisesti kuntia, jotka harjoittavat sosiaalisesti vastuullista asuntopolitiikkaa, ja vaikeuttaisi kuntien sisäisessä päätöksenteossa niiden asemaa, jotka haluavat tarjota kunnassa asuntoja myös huono-osaisille. Ongelmaa ei olisi, jos kaupunkiseudut koostuisivat kukin yhdestä kunnasta. Nykyisellä kuntarakenteella laki voi johtaa hyvin epätoivottuihin seurauksiin. Ehdotamme asiasta lausumaa (*Vastalauseen lausumaehdotus 1*).

Huomattava osa työmarkkinatuen saajista saa täydennystä toimeentulotuesta, koska työmarkkinatuki on monen kohdalla pienempi kuin toimeentulotuki. Tätä ei voi pitää tarkoituksenmukaisena eikä oikein edes perustuslain mukaisena

tilanteena. Tämä saa aikaan myös sen, ettei nyt esitetty lakipaketti toimi tarkoitetulla tavalla. Asian nurinkurisuuteen ovat kiinnittäneet huomiota useat sosiaalipolitiikan asiantuntijat. Ehdotamme asiasta lausumaa (*Vastalauseen lausumaehdotus 2*).

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään kaksi lausumaa (Vastalauseen lausumaehdotukset).

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uudistuksen vaikutuksia kuntien harjoittamaan asuntopolitiikkaan ja, mikäli ongelmia esiintyy, ryhtyy tarvittaviin toimiin sosiaalista asuntopolitiikkaa painottavien kuntien palkitsemiseksi.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen työmarkkinatuen korottamisesta siten, että se tuottaa pääsääntöisesti korkeamman tulotason kuin toimeentulotuki.*

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2005

Osmo Soininvaara /vihr
Leena Rauhala /kd
Paula Risikko /kok

Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Erkki Virtanen /vas

VASTALAUSE 3

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi rakenteellinen muutos työmarkkinatukijärjestelmään. Uudistus on osittain positiivinen, koska työstä tai työvoimapoliittisesta toimenpiteestä kieltäytyminen sanktioidaan nykyistä tehokkaammin ja pitkään työttömänä olleita aktivoidaan heille sopivilla työllisyystoimilla. Lisäksi pitkään työmarkkinatuella eläviltä ja perusteetta työstä tai työvoimapoliittisesta toimenpiteestä kieltäytyneeltä edellytetään nykyistä pidempää työssäoloa ennen kuin henkilö on jälleen oikeutettu työmarkkinatukeen.

Tällä hetkellä valtio maksaa työmarkkinatuen kustannukset kokonaisuudessaan. Esityksessä ehdotetaan rahoitusvastuun jakamista yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta puoliksi kuntien ja valtion välillä. Myös toimeentulon rahoitusvastuusta puolet ehdotetaan siirrettäväksi kunnille. Mietinnössä väitetään, että kunnat saavat täyskompensaation aiheutuneista uusista kustannuksista. Kuitenkin kyseisillä rahoitusuudistuksilla valtio siirtää kunnille uusia velvoitteita ilman, että niiden todellisia kustannuksia on laskettu huolellisesti. Kustannustenjaossa ei hyvitetä oikeudenmukaisesti uu-

distuksen eri kunnille aiheuttamia lisämenoja. Työmarkkinatukiuudistus aiheuttaa kunnille vuonna 2006 noin 180 miljoonan euron lisäkustannukset. Esitetty uudistus siis pahentaa jo nyt ahdingossa olevia kuntatalouksien mahdollisuuksia selviytyä peruspalveluiden järjestämistä vastuusta.

Uusien entistä yksilöllisempien työllistämistoimenpiteiden suunnitteleminen ja toteuttaminen vaatii lisää resursseja kuntien sosiaalitoimessa ja työvoimatoimistoihin. Lisäksi rahoitusuudistus aiheuttaa kunnille lisätöitä laskutuksen, kirjanpidon ja tietojärjestelmien uudistamisen ja ylläpitämisen vuoksi. Näiden lisäkustannusten ennakointi on vaikeaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisesti,

että 2.,3. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset) ja

että 4. lakiehdotus hylätään.

Vastalauseen muutosehdotukset**2.****Laki****työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 7 luvun 6 § ja 11 §, 9 luvun 2 § ja 7 §:n 3 momentti, 11 luvun 7 § ja 11 § sekä 12 luvun 2 §, sellaisena kuin niistä on 9 luvun 7 §:n 3 momentti laissa 1353/2003,

muutetaan 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 ja 11 kohta, 5 luvun 4 §:n 4 momentti, 7 luvun 1 §:n 4 momentti ja 5 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 5 momentin 4 kohta, 4 §:n 1 momentti, 15 a § ja 14 luvun 3 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 11 kohta laissa 970/2003, 11 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 459/2005 ja 15 a § laissa 354/2004 sekä 14 luvun 3 § osaksi laissa 945/2003 ja osaksi mainitussa laissa 459/2005, sekä

lisätään 8 lukuun uusi 4 a §, 13 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti ja 14 lukuun uusi (*poist.*) 3 d §, seuraavasti:

1 luku	13 luku
Yleiset säännökset	Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset
5 § (Kuten StVM)	6 § (Kuten StVM)
5 luku	14 luku
Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset	Erinäisiä säännöksiä
4 § (Kuten StVM)	3 § (Kuten StVM)
7 luku	3 a—c § (<i>Poist.</i>)
Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset	3 d § <i>Erinäisiä säännöksiä</i>
1 ja 5 § (Kuten STVM)	Työmarkkinatukena maksettu koulutuspäiväraha lapsikorotuksineen rahoitetaan valtion varoista. (<i>Poist.</i>)
8 luku	Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta ja maksamisesta (<i>poist.</i>). (3 mom. kuten StVM)
Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset	
4 a § (Kuten STVM)	
11 luku	
Toimeenpanoa koskevat säännökset	
1, 2, 4 ja 15 a § (Kuten StVM)	

Voimaantulosäännös
(Kuten StVM)

3.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan toimeentulotuesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1412/1997) 9 §:n 4 momentti,

muutetaan 6 ja 7 §, 11 §:n 2 momentin 2 kohta, 12 §:n 2 momentin 3 kohta, 15 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 11 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 49/2005, sekä

lisätään lakiin uusi (*poist.*) 7 a—7 c §, 9 a § sekä 24 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 a—d §
(*Poist.*)

6, 7, 7 a—c, 9 a, 11, 12, 15 ja 24 §
(Kuten StVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten StVM)

5.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/1992) 18 §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 18 §:n 1 momentti laissa /2005, seuraavasti:

18 §
Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat vuosina 2006 ja 2007

kuntien ja valtion kesken siten, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä kustannuksista on 67,24 prosenttia ja valtion osuus on 32,76 prosenttia.

Voimaantulosäännös
(Kuten StVM)

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2005

Raija Vahasalo /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Paula Risikko /kok

Yhdyn vastalauseeseen 4. lakiehdotuksen osalta.

Eero Akaan-Penttilä /kok